

MALETES VILADOTIANES

Projecte educatiu artístic

Òmnium cultural - La Segarra Urgell

INS Ribera del Sió (Agramunt)

Fundació Lo Pardal (Guillem Viladot)

Gerard Dago (artista)

Universitat de Lleida (Servei - Suport a la
Creació de Projectes Transdisciplinars)

M moment W

L'any 2022 i en el marc de la commemoració de l'aniversari del naixement de Guillem Viladot, Òmnium Cultural la Segarra- Urgell impulsa una proposta educativa que parteix del territori i que permeti que l'obra de Guillem Viladot es faci visible en els centres educatius. Per fer-ho vam partir de l'Institut d'Agramunt Ribera del Sió. Amb la complicitat de la mestra M. Rosa Rubió i dels estudiants de segon de batxillerat del centre que cursaven la matèria història de l'art van endegar el projecte "Maletes Viladotianes". Una vegada realitzat el treball fet per la professora amb els seus alumnes durant el curs escolar, vam invitar a l'artista Gerard Dago a dialogar amb la polifonia de veus i relacions que havien realitzat els estudiants i a construir aquestes maletes a fi que puguin esdevenir viatjeres i portadores de l'obra Viladotiana arreu del territori. Esdevé un material que permet múltiples connexions i relacions tant en els Instituts de secundària com en les escoles de primària. Viatjaran pels centres educatius d'arreu del territori per donar a conèixer Guillem Viladot i el seu llegat poètic-artístic- literari així com pretenen ser una provocació i una invitació a cada centre perquè facin les seves pròpies relacions amb artistes i llegats del seu propi territori. El projecte és un obert i d'una manera experimental.

Glòria Jové i Ester Català
Universitat de Lleida

A art ▽

Aquestes maletes són fruit d'un projecte compartit amb diferents entitats amb un objectiu comú:

- Visibilitzar l'artista agramuntí Guillem Viladot.
- Estimar els referents culturals del nostre territori
- Incentivar la creativitat com un referent educatiu i/o pedagògic a partir d'establir relacions i connexions diverses.

PAS 1

Amb els estudiants de segon de batxillerat van iniciar el recorregut per la Història de l'Art des dels seus inicis fins a l'actualitat per tal de conèixer i apropiar-se de diferents obres. L'alumnat havia de ser coneixedor de les diferents èpoques, estils i artistes per tal de poder establir connexions i relacions amb l'artista Guillem Viladot.

PAS 2

Primera aproximació de l'artista Guillem Viladot. L'alumnat ja coneixia l'artista agramuntí Guillem Viladot, però en desconeixia la seva obra i el seu caràcter multidisciplinar i polièdric. Per començar a apropar-se a la seva obra van fer una visita lliure a l'espai *Lo Pardal*. Aquesta visita lliure va consistir a observar i mirar les diferents obres de l'espai i anotar quines impressions els ha suggerit. En aquesta primera visita s'han fet fotografies per documentar tot el procés del projecte.

PAS 3

Segona visita a l'espai *Lo pardal* amb un objectiu definit:

Establir relacions formals o conceptuals entre les obres de Guillem Viladot i obres que s'han treballat a l'aula.

Durant aquesta segona visita l'alumnat ha fet l'exercici de dialogar amb les diferents obres de l'espai.

El resultat d'aquest exercici han estat les diferents connexions que s'han establert entre l'artista Guillem Viladot i artistes de l'època barroca i contemporània. Per exemple: Viladot ha dialogat amb Rembrandt, amb Miquel Blay, amb Frida Kahlo i evidentment amb el seu company Leandre Cristòfol.

Des del punt de vista pedagògic, aquest exercici ha fet possible l'enfocament competencial de la matèria d'Història de l'Art, ja que a partir d'un context d'aprenentatge actiu, en què l'alumnat ha sigut el protagonista del seu aprenentatge. *L'espai lo Pardal* s'ha convertit en un espai d'intervenció on l'alumnat s'ha pogut expressar i compartir els seus aprenentatges. Així doncs, aquest projecte ha anat més enllà de potenciar la participació dels i les alumnes en diferents en un espai museístic, afavorint la creació d'un vincle entre l'alumnat agramuntí i Guillem Viladot, artista del territori.

Rosa Rubió

Professora de l'INS Ribera de Sió

L llegats 7

La caja-maleta - Duchamp (1936 - 1941)

L'artista francès Marcel Duchamp va idear entre 1936 i 1941 un prototip de museu viatger i portàtil anomenat *boîte en valise*, que consistia en una caixa a manera de maleta transportable en la qual exposava reproduccions en miniatura de les seves pintures i escultures més significatives. Una caixa de viatge desplegable repleta de tresors que li permetia portar a tot arreu els seus grans treballs. Així, va originar una exposició transportable, trencant amb límits espaciotemporals de les seves obres, que no estan adherides a un lloc o museu en particular i, per tant, totalment accessibles.

Viladot era gran admirador de Duchamp, de fet, a l'entrada del museu "Lo Pardal" la imatge de Duchamp junt amb la de Viladot, establint aquesta relació entre els artistes.

Així doncs, per mantenir aquest vincle, recreant la idea de *boîte en valise*, l'artista Gerard Dago elabora unes maletes amb obres pròpies inspirades amb produccions viladotianes i amb la polifonia i el treball realitzat pels estudiants de segon de batxillerat de l'INS Ribera de Sió. Un material transportable, que ens permetrà escoltar noves veus d'alumnes de primària i secundària i establir noves relacions i connexions.

Un altre referent i llegat per la proposta és l' **Atlas Mnemosyne - Aby Warburg (1924)**

Es tracta d'un Atlas, d'una mena de cartografia oberta, que estableix una xarxa de relacions entre les imatges, que es connecten de manera invisible: sabem que es relacionen entre elles, però a l'obra no apareixen ni fils ni paraules que remarquin aquesta connexió, cadascú i de manera lliure ha d'establir les seves pròpies relacions. Així, s'oposa aquest sentit d'Atlas al de catàleg, el qual proposa una

sistematització ordenada, un sistema tancat a partir de criteris fixos prèviament establerts. Ell mateix comenta: "Es tracta d'una màquina per a pensar les imatges, un artefacte dissenyat per a fer saltar correspondències, per a evocar analogies".

Com Warburg, les "maletes Viladotianes" permeten establir connexions invisibles, intangibles. Unim imatges que es relacionen entre elles.

De forma complementària el llegat i les propostes d'André **Malraux i el seu museu l'imaginari (2006)** també ens hi ajuda.

El Museu imaginari de Malraux posa en constant diàleg diferents elements, on la reproducció d'imatges de les obres d'art travessen els espais abans hegemònics de les exposicions, no hi ha fronteres espacials ni temporals, creant la possibilitat d'ocurrència en contextos i temps diversos.

El museu imaginari trenca els límits i posa en confrontació formes uniformes, racionals, didàctiques i temporals descentralitzant i desjerarquitzant la cultura. Busca connexions imprevisibles i fins i tot impossibles amb diferents coneixements i contextos. Així, entenem els museus com a espais potenciadors de connexió que propicien l'aprenentatge i coneixement de contextos que obren les derives transdisciplinàries. Els museus imaginaris estan sempre mutants i oberts a tota mena de diàleg, com un espai en el qual els coneixements es consideren inesgotables, i configuren el camp de la reflexió sobre qüestions contemporànies.

E elaboració ¶

L'encàrrec el vam concretar en una primera visita a Lo Pardal d'Agramunt. Allí vaig poder veure les relacions que els alumnes de batxillerat havien fet de les obres de Guillem Viladot, amb algunes de les obres artístiques que analitzen en els seus estudis.

L'encàrrec era fer pales aquests enllaços i idees que s'interpreten d'una obra artística i exposar-les amb un contenidor. La proposta i idea d'aquest contenidor van ser unes maletes.

Observant la producció artística del Guillem Viladot veig que la seva obra, no està molt manipulada que utilitza com a mitja: l'objecte trobat, els retalls, peces industrials, grafisme i de vegades imatges. Jo el treball en aquestes peces ha estat l'assemblatge, la unió de diferents peces, materials i volums per donar lloc a una composició abstracta i poètica.

Les maletes contenen peces que he anat fent a mesura de la revisió de la seva obra en la primera maleta, ens trobem un contenidor on trobarem uns cartons amb blondes revisant el seu treball de cartons esgarrats i la simbologia de les grafies també de Letraset. Juntament, hi trobarem les relacions que ha fet els alumnes, d'alguna de les obres de Viladot amb obres artístiques d'altres artistes.

A banda de les diferents peces que he pogut encabir a les maletes, també he treballat amb el contenidor intentant plasmar una part de la seva poesia més plana, utilitzant retalls de paper i cartó, algun petit volum i lletres.

Gerard Dago

Artista i professor a l'Escola el Treball de Lleida.

T teixint ⊥

POEMA DE L'HOME

Representació del poema de l'home per la companyia agramuntina Teatredetics:

"La Companyia ha creat un espectacle format per breus accions teatrals que redunden i interpreten el poema de l'home. Posant en relleu la genialitat del poeta agramuntí, i reivindicant-lo com a referent avantguardista"

El poema de l'home a la Vinya dels artistes:

El poema de l'home al parc de Riella per la Lliriada.

PAISATGE

Diàleg entre Viladot, Dago i Cristòfol

Viladot

Dago

Cristòfol

PULSIÓ DE VIDA

Peça eròtica. Unió dels dos sexes. s'inspira amb les obres de SELF de 1998, on hi ha els dos sexes confrontats.

Material:

Vagina: ceràmica, pilotes de fusta enganxades a un motlle i didal de goma per passar paper.

Penis: llançadora volant per teixir, fusta d'alzina.

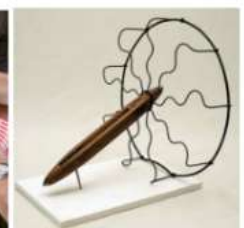
Base de plom i roure.

Peça eròtica

Llançadora

Viladot

BLONDES

EL VOLUM PEDRA DE MAR SOBRE MARBRE

Una pedra o còdol, en aquest cas erosionat pel mar, plantat damunt una peanya de marbre

Viladot: poemes corporis (1957)

F<U>tb<O>l - - - OU

Joan Brossa

Poema d'un ou molt preuat, donant niu i aixopluc a una pilota.

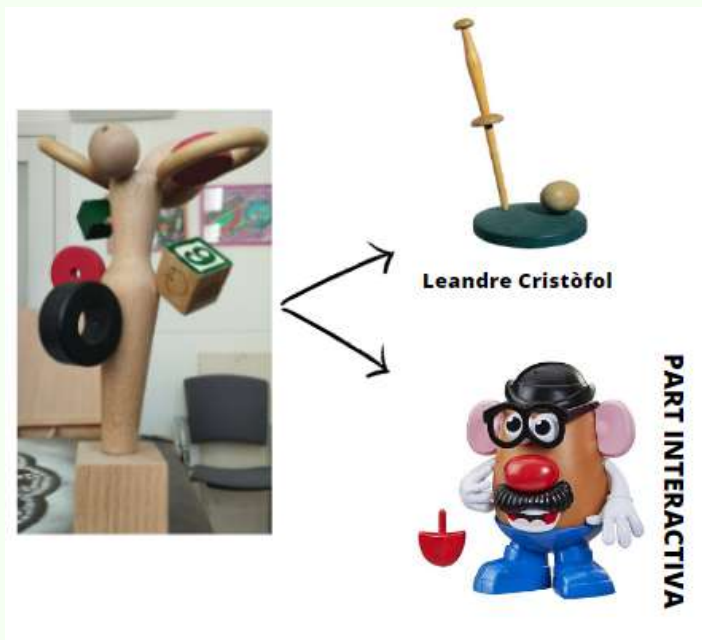
Viladot anomena al seu museu LO PARDAL, en algunes de les seves obres utilitza un ou per donar-li un llenguatge poètic.

CON

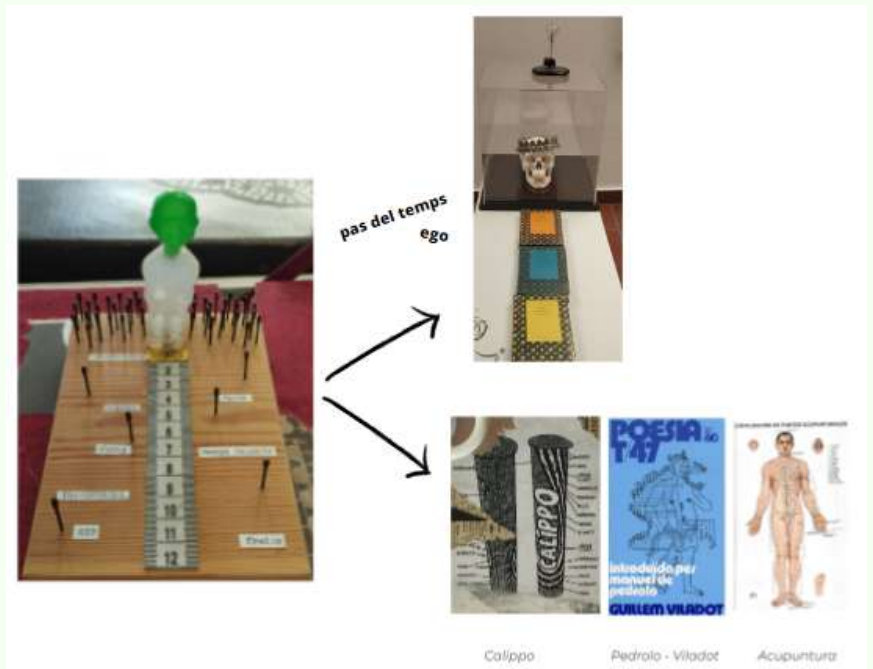
Con, fet amb guix, un sòlid de revolució que es genera pel gir del triangle rectangle.

FUSTA

Peça que és més formal, una peanya amb un mànec de fusta amb uns orificis, per poder-hi encaixar diferents volums (anelles de cortina, lletres, dau, ocell, ou...→ material d'ús freqüent en les obres de Viladot).

Una mena de retrat de l'artista, on surt ell amb paraules extretes dels seus poemes i a manera de petits brots hi creixen les tipografies d'una màquina d'escriure, al seu darrere hi ha el sembrat i al davant un camí, dotze centímetres d'un metre costurer (representa els anys)..

Comparativa imatge Calippo:

- Relació Viladot -Pedrolo
- Acupuntura

A la maleta s'hi ha inclòs les relacions que van establir l'alumnat de l'INS Ribera de Sió amb Viladot, una manera d'unir art, educació i proximitat:

RELACIONS INS SIÓ d'Agramunt

Anna Cahelles Castellà: “Aquesta obra em va recordar a la Lliçó d'anatomia del Dr. Nicolaes Tulp de Rembrandt (1632) pel que fa al detall dels colls dels personatges”.

Jana Zurita Castillo: “Em recorda a Eros i Psique de Antonio Cánova (1793) pel que fa a la forma de la composició (X) i pel moment que representa on encara no li fa el petó”.

Guillem Canosa Muntó: “S’observa una similitud entre Els primers freds de Miquel Blay (1892) i Viladot, les dues figures de la de l’esquerra correspon a la nena i la de la dreta a l’home. La de l’esquerra presenta un vidre que pot recordar a la fragilitat de la infantesa i la de la dreta, rovellada, que pot recordar a la vellesa”.

Maria Vilanova López: “Ens recorda a Els afusellaments del 3 de maig de Francisco de Goya (1814). Les dues obres ens mostren una gran importància de la pau davant de la violència de les armes”.

Laia Argelich Bernaus: “Recordem les obres de Frida Kahlo (*El marxisme curarà els malalts*, 1945) pel que fa a la presència d’elements mèdics, la temàtica i per la funció terapèutica”.

Aina Ribera Pons: “*Nit de lluna* de Leandre Cristòfol (1935) es relaciona amb Viladot per l’ús dels ous i les fustes en les seves obres”.

RELACIONS INS Els Planells (Artesa):

A La vicaria de Marim Fortuny (1870) veiem la representació d'una classe alta, que es reflecteix en les monedes de l'obra de Viladot.

Aquesta obra de Viladot ens fa pensar en l'alliberament, en obrir la ment i sortir d'allò estipulat, igual que La libertad guiando al pueblo d'Eugène Delacroix (1830).

En El entierro del conde Orgaz del Greco (1588) veiem la mort i allò diví que l'envolta (Déu, sants...). En l'obra de Viladot veiem la mort representada per la calavera i allò diví per la bombeta que, com en l'obra del Greco, seria l'element que s'ilumina.

RELACIONS INS Seròs

Parlem dels diferents significats que donem a la poesia visual. Normalment, quan parlem de poesia, acostumem a pensar amb versos, rima, figures retòriques, estructura... Amb una norma clara i definida.

Però la poesia visual ens permet sortir d'aquest pensament encapsulat, escapant de la normativitat i els significats limitats.

En aquesta obra, veiem una o, una o amb accent, un ull amb cella, una cirera, una taronja, un anell... Veiem lletres, però també veiem objectes. Perquè d'això tracta

Viladot: les lletres actuen com a objectes i viceversa.

Una de les alumnes ens mostra la seva dessuadora, amb una lletra japonesa. Nosaltres no coneixem l'abecedari japonès, i per això no identifiquem la lletra. Així, una persona japonesa, probablement, no veurà la O que veiem nosaltres en l'obra de Viladot, sinó que veurà els objectes que també hem comentat.

Un altre alumne d'origen marroquí ens escriu una lletra en àrab: ت. ¿Què veiem la resta de companyes? Una cara feliç, una cistella amb dos ous... També, com passava amb la lletra japonesa, només veiem objectes! Aquestes idees ens porten a iniciar l'experiència al museu amb la ment més oberta i predisposada a establir relacions, i extreure significats contextualitzats i personalitzats de les obres de Guillem Viladot.

Demaneu als alumnes que portin un objecte en desús de l'escola. De quina manera relacionem aquests objectes de la seva realitat amb Viladot? Això ens

diuen:

Una pinta pels cabells ens acosta a aquesta obra, feta amb un raspall utilitzat per "pentinar" els camps. Aquests dos elements, portats de diferents realitats, contextos i èpoques resulten tenir la mateixa funció: raspallar.

Coneixem que els alumnes d'Educació Primària (menció en Necessitats Educatives Especials), fora del món de Viladot, també han establert connexions entre la seva realitat, objectes del camp i el joc amb les paraules i, amb estris del camp, desentrem paraules, recuperem materials agraris d'altres èpoques per aprendre en l'escola del S. XXI.

Portem una ploma d'una au. Una de les obres de Viladot inclou una espècia de gmbia. Clarament, pensem amb una au engabiada, atrapada (com el peu de l'obra Viladotiana). I aquest peu de fusta, de persona humana, podríem ser nosaltres tancats per la societat?

A més, tota l'obra està feta de metall, excepte el peu, que és de fusta. Així, aquest és l'objecte més lleuger (com ho seria la ploma).

Un grup d'alumnes porten un caragol. Sembla un pírcing! Trobem aquesta peça viladotiana d'un bust. Quantes persones (sobretot, joves) porten pírcings, per exemple, als pits? Moltes!

De fet, en la mateixa obra de Viladot també apareix un punxó de metall, que també podria semblar un pírcing.

Amb el mateix caragol establim relacions amb una altra obra: una peça gran extreta de la part de sota del cotxe: un protector de carter. Considerem que, segurament, van extreure aquesta peça d'un cotxe que ja no funcionava, perquè potser, li faltava “un tornillo”!! Fem un joc de paraules amb l'obra i l'objecte.

Un altre grup ens porta una mascareta. Directament, la relacionem amb l'obra amb un cas de guerra. La mascareta l'hem utilitzada per protegir-nos de la COVID-19, igual que un casc et protegeix en una guerra. A més, el dau ens parla de l'atzar, que a tothom li pot afectar, aquesta guerra. De la mateixa manera, els principis de la COVID afectaven atzarosament, no sabíem qui estava infectat. Un element d'altra època, es relaciona directament amb situacions actuals. Fins i tot, podríem considerar que la situació pandèmica d'aquests últims anys simula la guerra d'altres èpoques: mort, situacions de pànic...

Finalment, un últim grup ens porta un ratolí d'ordinador. Trobem aquesta obra que sembla el cap d'un animal... un ratolí! Si dobleguem el fil del ratolí, podem recrear l'obra! Tornem a jugar amb objecte, paraula i significat.

RELACIONS INS Alcarràs

Amb “Autorretrato con collar de espinas y colibrí” de Frida Kahlo, relacionem les espines del coll de Kahlo amb l’espiral de l’obra de Viladot, igual que les flors del cap es traslladen a la decoració que es troba al cap de l’obra del museu.

El missatge de la mort del “Guernica” de Picasso és representada per la calavera de l’obra de Viladot. A més, parlem d’una època “d’obscuritat”, igual que el llum de l’obra del museu manté l’obscuritat perquè estm apagat. A més, reflexionem sobre que molts conflictes bèl·lics sorgeixen per enfrontament entre reis, igual que en l’obra de Guillem veiem la corona.

També establim relacions entre les “Constel·lacions” de Joan Miró, repleta d’ulls, amb aquest ull viladotim. A més, en l’obra de Miró apareixen figures deformes i punxegudes, com els altres elements de l’obra de Viladot.

Observem una altra de Guillem que ens mostra ulls. Aquests personatges ens recorden a cmmeres, que ens vigilen! De la mateixa manera que ho fan els nostres telèfons, elements que portem amb nosaltres tot i el dia i, com ja sabem, ens escolten, ens controlen. Per tant, és important que anem amb cura i siguem conscients de l’ús que fem d’aquestes tecnologies.

RELACIONS INS Vedruna (Tàrrrega)

Amb tot allò que expulsa la natura al Parc de Riella i altres residus que també trobem expulsats allm, reconstruim l'obra de Lola Mitchell, "Statuesque":

El paper d'alumini representa l'escuma del mar, que així apretada, crea una textura amb formes rodones que s'assemblen a les bombolles que es formen en l'escuma.

Les pedres, l'element més dur, representa el cos humm. La ploma, amb aquesta fragilitat i lleugera, representa el vestit, que es mou amb lentitud sota l'aigua, com ho faria la ploma caient per l'aire. El tap de bolígraf blau representa l'aigua, que també la veiem blava.

En l'obra d'Anton Walker, "Food for fools", també representem el cos amb les pedres. En aquest cas, els peixos, éssers vius i naturals, es representen amb altre ésser viu: fulles. L'aliment d'aquests peixos es transforma en una anella. Això ens porta a parlar sobre com els humans llencem els nostres residus a la natura i l'embrutem i la matem.

Amb l'obra de Bloom, de Frank Moth, representem les flors amb les fulles i branques verdes que hem recollit del Parc de Riella, i el cos, amb la fulla marró. Aquesta fulla marró abans era verda, després passaria a un color més groguenc, després rogent, i ara és marró. Quantes tonalitats! Basant-nos en la comparativa que feien les alumnes a l'obra, els nostres cossos també són de diferents tonalitats? Parlem de diversitat

RELACIONS Escola Jacint Verdaguer (Tàrraga)

→

Viladot

→

Dago

Ens adonem que tant les obres de Viladot com les de Gerard Dago estan fetes amb materials reutilitzats. Per l'experiència al museu, els i les alumnes porten objectes en desús, objectes que reutilitzem per fer les nostres pròpies obres de poesia visual, inspirades en les produccions de Dago i Viladot. Perquè nosaltres també podem ser artistes visuals! Com en les obres dels dos poetes, busquem l'equilibri en les nostres produccions!

Aquestes composicions ens porten a parlar de cura de la natura (ja que, com es reflecteix en la primera composició, l'estem empresonant i limitant!). També parlem de feines fusteria o ferreria, treballs cada vegada més desvaloritzats.

Així, la creació d'un poema visual, inspirat amb les composicions de Viladot i Dago i amb material reutilitzat, ens permet fer reflexions profundes sobre problemes de la societat actual.

